

POROČILO O ETNOGRAFSKEM DELU MESTNEGA MUZEJA V CELJU V LETU 1955

Milena Moškon

Mestni muzej v Celju ima že od 1950. leta svojo stalno etnografsko ekipo, ki sistematično raziskuje celjsko muzejsko območje. Ta ekipa je obdelala že več krajev z okolnicami — Gornji grad, Jurklošter, Podsredo in Šmarje pri Jelšah. (Poročila SE VI—VII, str. 306—307). Gradivo, zbrano v teh krajih, je objavljeno v prvi etnografski publikaciji Mestnega muzeja v Celju, ki je izšla aprila 1956.

V letošnjem letu pa je muzej določil za svoja raziskovanja nad 1000 m visoki, etnografsko izredno zanimivi teren — St. Vid nad Šoštanjem. Delo je obsegalo čas od 18. do 30. julija. Sodelovalo je 9 oseb. Vodja je bil dr. Vilko Novak, ki je pripeljal s seboj tudi 3 študentke etnologije: Novak Anko, Pavše Zinko in Bar Ado. Od celjske ekipe so sodelovali: Božič Jakob, sodnik v pok., Arko Karel, prof., Vreže Jurij, gimn. učitelj, Predan Drago, gimn. učitelj in Moškon Milena, kustos.

Izhodišče je bil dom na Slemenu, od koder je ekipa vsak dan pregledovala posamezne osamljene, tipične gorske kmetije. Delovni program je obsegal vsa področja etnografije. Največ je bilo zbranega gradiva iz materialne kulture — o poljedelstvu (ki je tu povsem podrejeno gorskemu terenu), o gozdarstvu, živinoreji, o domači obrti-tkalstvu, o mlinih, čebelarstvu in lovu. Stavbe so večinoma lesene, krite s škodlami. Pavše Zinka in Predan Drago sta naredila več risb notranjščine in zunanjščin hiš in gospodarskih poslopij, obenem pa tudi tehničnih načrtov. Ekipa je zasledila staro hišo iz leta 1722 in njej pripadajočo kašto z letnico 1755, ki je, do sedaj najstarejša znana kašta v celjskem okraju. Člani so zbrali vse potrebne podatke o noši okrog leta 1900, o ljudskem pravu in več ledinskih in drugih imen. Od običajev so raziskali ženitovanjske, krstne in nekaj letnih običajev. Najmanj je bila v teh predelih zastopana ljudska umetnost, saj razen nekaterih gorskih znamenj, dekorativnih elementov na hišah, kaštah in drugih gospodarskih poslopjih niso našli ničesar.

Poleg zapiskov in risb je bilo fotografiranih nad 100 etnografskih zanimivosti in zbranih več predmetov, ki jih še ni obsegala muzejska zbirka. Od najvažnejših so ročne stope, lesena rala, ornamentiran jarem, lesen zapah na zobčasto kolo iz sr. 18. stol., krtače za volno, slike na steklu in zanimiva kajha (otročka šola za hojo). Velikega pomena je pridobitev votivne slike iz leta 1839, ki ni zanimiva le zaradi motiva samega, ampak tudi zaradi upodobljenih noš iz tistega časa. Vsi predmeti so bili v muzeju preparirani in proučeni; zdaj čakajo le še na razstavni prostor.

Med letom ekipa redno obravnava probleme na svojih sejah. Za leto 1956 je določen za raziskovanje Smihel nad Mozirjem, ki tvori s svojo okolico nadaljevanje letošnjega terena.

Interno muzejsko delo: Fototeka šteje že več albumov iz terenskega dela prejšnjih let, album splavarjev na Savinji in 150 novih kartotečnih kartonov. Urejen je inventar muzejskih predmetov. Oddelek šteje 250 muzealij, katerih večina pride v poštev za razstavo. Knjižnica šteje 50 etnografskih strokovnih knjig.

Največje, težave ima oddelek z razstavnim prostorom. Vsi predmeti so še danes deponirani. Ko bo dobila arheologija nove prostore, bodo dobili etnografski predmeti svoje razstavno mesto.

Résumé

COMPTE RENDU DU MUSEE MUNICIPAL DE CELJE: SON TRAVAIL ETHNOGRAPHIQUE EN 1955

L'auteur donne l'expose du travail ethnographique des équipes d'ethnographes du Musée municipal de Celje aux environs de Šoštanj, ainsi que du travail interne du musée.

DANAŠNJA MADŽARSKA ETNOGRAFIJA

Vilko Novak

Madžarska etnografija je dosegla pred zadnjo vojno zavidljivo višino in je v 4 zvezkih »Magyarság néprajza« (Etnografija Madžarov) strnila svoja dognanja. Po vojni pa se je s podvojeno silo razmahnilo také organizacijsko, kot zbiralno in raziskovalno delo. Leta 1947 so naredili skupen zbiralni načrt vseh ustanov, 1949 so pričeli s smotrnimi stalnimi strokovnimi diskusijami in z ideološko prevzgojo; od 1951 načelno usmerja vse delo stalna etnografska komisija pri Madžarski akademiji znanosti, v okviru katere so tudi stalne diskusije o važnih vprašanjih. Letna zborovanja družijo v raznih mestih vse madžarske etnografe ob diskusijah in načrtih. Univerzi v Budimpešti in Debrecenu načrtno skrbita za muzeološki in znanstveni naraščaj — na prvi je v zadnjih letih predavalo 7 strokovnjakov. Izredne gnotne skrbi so deležni etnografski muzeji, saj je bil osrednji v Budimpešti obnovljen takoj po vojni in ima 23 strokovnih moči, medtem ko jih imajo pokrajinski skupno 26. Okoli 10 delovnih skupin, ki so stalne in delajo vse leto, raziskuje bodisi posamezne pokrajine ali posamezna predmetna območja, n. pr. gnotno kulturo XV. stoletja, gospodarstvo, ljudsko krasilno umetnost, delavsko folkloro, občo etnologijo (bogato gradivo peštanskega muzeja z drugih celin), bibliografijo itd. Posebno skrb posvečajo študiju virov, pripravi leksikona, atlasa in nove izdaje priročnika madžarske etnografije.

Mnogo je bilo razstav doma in v tujini — do Kitajske so razstavljali ljudsko umetnost. Izredno skrb posvečajo sodobni muzeološki reformi.

V zadnjih desetih letih — njih delo so nadrobno kritično pretresli — sicer niso objavili obsežnejših del, izvzemši nekaj pesniških, glasbenih, plesnih in ornamentnih zbirk, zelo mnogo pa so publicirali temeljitih študij o vseh problemih. »Narodoslovni institut« je izdal 24 zvezkov »Priročnika madžarskega ljudskega raziskavanja«, v katerih so podali dognanja z bibliografijo za posamezna področja ljudske kulture in nakazali naloge. Dela niso dokončali. — Glavna publikacija je »Ethnographia« s 67 letniki v izdaji Madžarskega etnografskega društva. — Akademija izdaja v tujih jezikih Acta Ethnographica (1950), peštanski muzej je prejšnji Etnografski vestnik presnoval v letno poročilo muzeja — Néprajzi Értesítő. Univerze so tudi izdajale svoja glasila; v posebni četrtletni reviji Sovjetska etnografija objavljajo prevode, muzej je izdal množico vestionarjev z navodili za zbiranje gradiva itd.